

اسامی شماری از شهیدان خرداد خونین ۴۲

درباره‌ی شمار قربانیان قیام خرداد ماه ۴۲ دیدگاه‌های گوناگون و متفاوتی دیده می‌شود. رژیم شاه همه‌ی کشته‌های آن قیام را ۸۶ تن و زخمی‌ها را ۱۵۰ نفر اعلام کرد! برخی از خبرگزاری‌های خارجی شمار کشتگان را بیش از هزار نفر برآورد کردند.^۱ مردم کوچه و بازار که در صحنه‌ی قیام و درگیری حضور داشتند و با چشم خود دیدند که چگونه تظاهرات کنندگان جان برکف همانند برگ خزان بر زمین ریختند، شمار شهیدان آن روزهای خونبار را بالغ بر پانزده هزار تن روایت کردند.

در اسناد پشت‌پرده‌ی رژیم تنها نام ۱۲۳ تن از کشته‌ها و زخمی‌های قیام خردادماه آمده است که شمار کشته‌ها بالغ بر ۵۳ تن می‌باشد. در دیگر گزارش‌ها و اسناد پراکنده، نام برخی دیگر از کشتگان آن روزها دیده می‌شود که در لیست ۱۲۳ تنِ بالا نیامده است. شهربانی کل

۱. «... در حالی که آژانس رسمی پارس تعداد کشته‌شدگان را ۲۰ تن و زخمی‌ها را ۱۵۰ تن قلمداد کرده است، وزارت دادگستری تعداد کشته‌شدگان را ۷۴ تن شمرده است که ۶۰ تن آن در تهران و ۱۴ تن در قم کشته شده‌اند؛ اما به نظر می‌رسد که شمار قربانیان خیلی بیشتر باشد. دولت به خبرگزاری‌هایی که تعداد کشته‌ها را یک هزار تن اعلام کرده‌اند، اعتراض کرد... بیمارستان‌ها از دادن هرگونه اطلاعی درباره‌ی تعداد زخمی‌ها و کشته‌ها امتناع می‌ورزند».

روزنامه‌ی لوموند؛ ۷/۶/۱۹۶۳ م.

کشور شمار جنازه‌هایی را که در تاریخ ۱۵ و ۱۶ خرداد به گورستان تحویل داده‌اند، ۸۰ تن گزارش کرده، اما نام‌های آنان را نیاورده است.

گزارش مورخ ۴۲/۴/۱۸
ساواک نشان می‌دهد که
استواری به نام رضا دیوانه
از کلانتری ۶ خیابان مولوی
به تنهایی ۶۰ نفر از مردم
بی‌گناه را کشته است.

به رغم کنکاش و کاوشی
که تاکنون انجام شده است،
آمار دقیق و درستی از
شهیدان و زخمی‌های قیام ۱۵
خرداد به دست نیامده و به
نظر می‌رسد که در اسناد و
گزارش‌های پشت‌پرده اسامی
کامل آنان هرگز به ثبت
نرسیده است.

این نارسایی در آمار
شهیدان و زخمی‌های ۱۵
خرداد و ناآگاهی و بی‌اطلاعی

از نام و نشان آنان از آنجا ناشی می‌شود که:

گزارش اطلاعات داخلی

موضوع: استوارشهربانی بنام رضا (دیوانه) بامیوه‌خشن ۶	شماره: اداره یکم مطبوعات ۳۹۱-۳۹۱-۳۹۱
محل: خیابان مولوی	تاریخ حادثه: _____
عناص: _____	تاریخ وصول خبر: _____
منبع خبر: گیمبری	تاریخ گزارش: ۴۲/۴/۱۸
تاکویم: ۲-۳	

در روز ۴۲/۴/۱۸ استوارشهربانی بنام رضا (دیوانه) (اموال جمعی کلانتری ۶ خیابان مولوی با مسلسل در حدود ۶۰ نفر مردم مورد گلوله قرار می‌دهد که هنگام مقتول می‌گردند. بعد از این خبر به رئیس کلانتری داده می‌شود. رئیس کلانتری از استوارشهربانی علت امر را می‌پرسد و نامی می‌برد. اظهار می‌دارد که من از ترس جانم دست به این عمل زدم. حال در محفل شایع است که روی این عمل است و ارفاقی. الفذکر را محرمات به قتل برسانند و گویا رئیس کلانتری از این موضوع اطلاع حاصل نمود و استوارشهربانی را به کلانتری ۲۱ منتقل نمود معاند. د.ک.

این سند به پرونده نظام ۱۵
خرداد بگنجان می‌شود

(امضاء و مهر)

تعداد نسخه: _____
گنجاندگان: _____
اداره دوم کل: _____
اداره سوم کل: _____
ن: ۱۲۸-۲۶

۱- رژیم شاه برای اینکه ژرفای جنایت و قساوت خود را در کشتار بی‌رحمانه‌ی مردم در قیام خردادماه از دید ملت ایران و جهان پوشیده نگه دارد، بسیاری از کشته‌ها و حتی زخمی‌ها را که در خیابان‌ها افتاده بودند، پیش از آنکه به بیمارستان‌ها و یا پزشک قانونی انتقال یابند و مورد شناسایی قرار گیرند، در کامیون‌ها ریختند و در نقاط دور دست، در گورهای دسته‌جمعی مدفون کردند و بدین‌گونه آنان را در جرگه‌ی سربازان گمنام اسلام و ایران درآوردند.

۲- برخی از خانواده‌ی شهیدان از بیم پیگرد شدید رژیم شاه و برای اینکه گرفتار زندان، ساواک و بازجویی‌های آزاردهنده و شکنجه‌های توانفرسا نشوند، خبر شهادت یکی از بستگان خود را در قیام ۱۵ خرداد، هرگز بازگو نکردند و مرگ آنان را به علت تصادف و دیگر

رویدادهای غیرطبیعی نمایانند. این پنهانکاری موجب شد که برخی از شهیدان آن قیام تا به امروز ناشناخته بمانند.

۳- برخی از شهیدان خردادماه از اهالی شهرها و روستاهای دوردست بودند و خانواده‌های آنان هرگز از سرنوشت آنان نتوانستند خبر یا نشانی به دست آورند، از این‌رو، آنان را از افراد مفقود الاثر به شمار آوردند؛ و بدین‌گونه تنها از شهیدانی نام و نشانی به جا ماند که مردم توانستند آنان را از صحنه‌ی درگیری بیرون ببرند و به بیمارستان‌ها برسانند و یا به گورستان تحویل دهند که نام آنان در دفتر بیمارستان و یا گورستان به ثبت رسید و یا برخی از خانواده‌های شهید، نام آنان را اعلام کردند.

اکنون نام‌های برخی از شهیدان قیام خرداد ۴۲ که تاکنون به دست آمده است در پی می‌آید، با اعتراف به اینکه شهدای آن قیام خونین به مراتب بیشتر از آن است که در این فرگرد نشان داده شده است:

نام	نام خانوادگی	شغل
حکیمه	ابوالحسنی	
زهرا	ابوالحسنی	
جواد	اجاقیان	شیشه‌بر
ملکه	احیائی	
ابوالقاسم	اردستانی کهنگی	کشاورز
شریفه	ارمیده	
علی	استادهاشمی	نجار
عبدالله	اشعری	خیاط
محمود	اعرابی جوشقانی	فروشنده
بتول	افخمی قمی	
حسین	افسر	کشاورز
عباس	اقلیمی	کارگر
سکینه	بدیری	
علی اصغر	برج	
عباسعلی	برخورداری	بنا و معمار

قاسمعلی	برخورداری	بنا و معمار
امراالله	برزین	
سکینه	برومندپاک	
کبری	بهرامی	
بتول	بیگدلی	
ارسلان	بیگری	کشاورز
باختر	بیگری	کشاورز
حیدر	بیگری	کشاورز
زراره	بیگری	کشاورز
زیاد	بیگری	کشاورز
علی	بیگری	کشاورز
نصیر	بیگری	کشاورز
محمدعلی	پرمور	گل فروش
اسدالله	پروا (قنادی)	دانش آموز
اسماعیل	پروانه	
محمدعلی	پروانه	دانش آموز
مرتضی	پهلوانی	دانش آموز (چهارده ساله)
نصرالله	پهلوانی	
محمدحسین	تشکری	کارگر
ملوک	تکثیرزن	
عباس	توانا	دانش آموز
روح انگیز	جاویدی	
فاطمه	جدالی سلطانی	
عنایت الله	جراپنان	کاسب
فاطمه	جهانگیری	
محمدرضا	حاج آخوندی	
مرصع	حاج قنبری	

اصغر	حاج محمدزاده	مبل ساز
اسماعیل	حسنی	درشکه چی
سیدیونس	حسینی غوزینی	روحانی
حسن	خانی	کشاورز
شکرالله	خبازاها	دانش آموز (سیزده ساله)
یحیی	خمسه ای	خیاط
عبدالرحیم	خوش تقاضا	کارگر (نانوا)
محمد	خوش لهجه	دانش آموز
احمد	دسترس	دانش آموز
خلیل	دستغیب سربی	دانش آموز
صدیقه	دهقانی	
عزت الله	رجبی انارکی	کشاورز
کریم	رحیمی	کارگر
شهباز	رسولی	کشاورز
عبدالرحمن	رسولی	کشاورز
عبدالله	رضائی نادرخانی	
ناصر	زادقناد	راننده تاکسی
علی	زارعی	
احمد	زالپایی سه گانه	دانش آموز (سیزده ساله)
مولود	زلفی بلگیجانی	
عبدالله	زوارفرد	نقاش
کاظم	زوارفرد	
مسعود	ستوده نیاکرانی	کفاش
احمد	سروری	
رحیم	سلیمانی	
محسن	سلیمانی	کفاش
نورالله	سلیمانی	آهنگر و جوشکار

سارا	سیاح	
سید رسول	شاه جعفری	عطار
غلامحسین	شاه قلندری	بنا و معمار
مجتبی	شجری	کارگر
حسن	شمشیری تهرانی	فروشنده
علی اکبر	شیرخدا	کارگر
هوشنگ	صادق	
محمد	صفائی	فروشنده
زهرا	طاهر رفتار	
سید مرتضی	طباطبائی رفیعی	کشاورز
حسن	طوسی	بنا و معمار
حاج محمد رضا	طیب	بار فروش میدان
محمد علی	عباسی	حلبی ساز
محمود	عباسی زاده	بنا و معمار
حسن	عباسی فرد	ریخته گر
جعفر	عرب مقصودی	کشاورز
علی	عسگریان	کشاورز
مصطفی	علی عسگری	کارگر
صدیقه	فرزینی	
علی	فرهادی بجارینه	
محمد علی	فیاضی نور	
احمد	فیروزی	
غلامرضا	قائینی	دانش آموز
غلامحسین	قائینی گوارشکی	کارمند وزارت کشاورزی
رستم	قاسمی	کشاورز
ابراهیم	قاسمی فخار	کارگر
علی محمد	قدیرزاده کاشی	کارگر

عباسعلی	قراگوزلو	فروشنده
علی اکبر	قره‌گوزلو	
ابوالقاسم	کاظم‌زاده	
فاطمه	کامه	
ابراهیم	کرمانی جمکرانی	باتری و دینام‌ساز
رقیه	کلوانی	
حسن	کلهر	کشاورز
عباس	گلرو	پارچه‌فروش
علی‌اکبر	گل‌محمدی	خواربار فروش
صمد	متحیر	راننده
رحیمه	مجاهد	
سیدمرتضی	مجتهدزاده	روحانی
فضل‌الله	محمدخانی	
یدالله	محمدخانی	پلاستیک ساز
مسعود	محمدی	دانش‌آموز (۷ ساله)
غفار	مددی	
امیر	معصوم‌شاهی	خواربار فروش
قاسم	مکاری	نجار
ابوالحسن	ممتاز‌آباد	کفاش
عادل	موتعلمیان	
مظفر	موسوی‌لاری	روحانی
سکینه	مهابادی	
اسماعیل	مهدویان	کارگر
محترم	مهدی ملایری	
فخری	میرزا حسن	
محمدقلی	نادری	کارگر
محمد	نصیراسلامی	

کاظم	نصیرزاده	
احمد	نیکو منظر	
محمدحسین	وطن پرست	کفاش
خدیجه	وقایعی	